

ĮTRAUKIOJO UGDYMO APRŪPINIMO PAGALBOS PRIEMONĖMIS ORGANIZAVIMAS

POLITIKOS SANTRAUKA

Politikos kontekstas

Vis daugiau šalių pripažįsta [Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos](#) (JTNTK) 24 straipsnyje išdėstytas nuostatas, kad įtraukusis ugdymas užtikrina geriausias mokymosi sąlygas mokiniams, turintiems negalią.

Europos Sąjungos mastu [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos](#) 26 straipsnyje įtvirtintas pagrindinis principas, kad ES teisės aktais ir politikos priemonėmis turi būti padedama užtikrinti visapusišką vaikų, turinčių negalią, inkluziją. Tai atsispindi [2010–2020 m. Europos strategijoje dėl negalios](#), kurioje aiškiai skatinamas vaikų, turinčių negalią, mokymasis bendrojo ugdymo mokyklos bendrojoje klasėje. Be to, šioje strategijoje ES, įgyvendindama [programą „Švietimas ir mokymas 2020“](#), įpareigojama remti valstybių narių pastangas pašalinti teises ir organizacines kliūtis žmonėms, turintiems negalią, dalyvauti bendrojo ugdymo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi sistemose ir užtikrinti jų įtraukųjį ugdymą ir individualizuotą kvalifikacijos kėlimą visais švietimo lygmenimis.

Tačiau metodų, naudojamų įtraukiamam ugdymui įgyvendinti, diapazonas labai platus, todėl Aprūpinimo organizavimo projektu buvo įsipareigota pateikti konkrečius pavyzdžius, kaip padėti šalims pereiti prie teisėmis pagrįsto požiūrio. Reikia kitaip pažvelgti ne tik į individualios pagalbos aprūpinimo organizavimą (dažnai medicininės diagnozės pagrindu), bet ir apsvarstyti, kaip organizuojama sisteminė pagalba bendrojo ugdymo mokykloms, kad jos galėtų patenkinti visų besimokančiųjų poreikius ir gerbti jų teises. Dabartinėmis sąlygomis taip pat reikia ieškoti ekonomiškų būdų, kaip valdyti išteklius nemažinant kokybės.

Projekto rezultatai

Agentūros valstybės narės inicijavo trejus metus trukusiantį Aprūpinimo organizavimo projektą, kuriuo siekiama išsiaiškinti esminį klausimą: kaip yra organizuojamos aprūpinimo sistemos, kurios galėtų patenkinti privalomojo mokyklinio ugdymo sektoriuje įtraukiojoje aplinkoje besimokančių mokinių, kuriems pagal JTNTK nustatyta negalia, poreikius.

Iš projekto duomenų ir dokumentų analizės, apsilankymų vietose ir seminarų buvo išskirti šie įtraukiosios praktikos ir veiksmingos pagalbos organizavimui plėtoti svarbūs klausimai:

- Įtraukiojo ugdymo sampratos aiškumas.
- Teisinė bazė ir politika, kuriomis pripažįstama JTNTK ir [Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos](#) (JTVTK) sąveika, pirmenybę teikiant vaikų, turinčių negalią, teisėms ir užtikrinant nuoseklų politikos bei praktikos įgyvendinimą visais sistemos lygmenimis.
- Sisteminis požiūris, kuriuo pagrindinis dėmesys skiriamas švietimo sistemos kaip visumos įtraukiojo gebėjimo plėtojimui, skatinami glaudūs ryšiai, bendradarbiavimas ir pagalba visais lygmenimis (t. y. tarp nacionalinių ir vietos politikos formuotojų, švietimo ir mokyklų vadovų, mokytojų, kitų specialistų, mokinių ir šeimų).
- Įtraukusis atsakingumas, prie kurio prisideda visi tarpininkai, taip pat ir mokiniai, ir kuriuo daroma įtaka politikos sprendimams, siekiant užtikrinti visapusišką mokinių, o ypač tų, kurių pasiekimų rodikliai žemi, dalyvavimą ir pasiekimus.
- Stiprus, paskirstytas vadovavimas, užtikrinantis veiksmingą pokyčių valdymą.
- Pedagoginis išsilavinimas ir nuolatinis profesinis į inkliuziją orientuotas tobulėjimas siekiant užtikrinti, kad mokytojai ugdytų teigiamą požiūrį ir prisiimtų atsakomybę už visus mokinius.
- Aiškus specialistų įstaigų vaidmuo – tapti išteklių centrais, kurie padėtų didinti bendrojo ugdymo mokyklų galimybes ir užtikrinti kokybišką aprūpinimą bei kvalifikuotų specialistų pagalbą mokiniams, turintiems negalią.
- Mokyklos organizavimas, mokymo metodai, mokymo programa ir vertinimas, kurie padeda užtikrinti visiems lygias mokymosi galimybes.
- Efektyvus išteklių panaudojimas pasitelkiant kolegialumą ir bendradarbiavimą – lanksčiai teikiama nepertraukiama pagalba, o ne skirstomos lėšos konkrečioms grupėms.

Dėl šių sričių buvo plačiai sutarta mokslinėje literatūroje ir pastarojoje Agentūros ataskaitoje [Raktiniai inkliuzinio ugdymo kokybės skatinimo principai](#) (2011), taip pat Aprūpinimo organizavimo projekto veikloje.

Rekomendacijos

Šios, pagrindinėmis projekto išdavomis pagrįstos rekomendacijos skirtos politikos formuotojams, jomis siekiama geriau organizuoti pagalbą visiems mokiniams, o ypač tiems, kurie turi negalią ir mokosi bendrojo ugdymo mokyklose.

Vaikų teisės ir dalyvavimas

Politikos formuotojai turi:

- Peržiūrėti nacionalinius teisės aktus ir švietimo politiką, kad būtų užtikrinta, jog jie atitinka ir aktyviai remia JTVTK bei JTNTK principus ir patenkina visų mokinių teisę visapusiškai dalyvauti mokyklos gyvenime kartu su vietos bendraamžių grupe. Ypač čia turėtų būti įtraukta:
  - teisė į ugdymą ir inkluziją,
  - nediskriminavimas dėl negalios,
  - vaiko teisė reikšti nuomonę,
  - pagalbos prieinamumas.

Sampratos aiškumas ir nuoseklumas

Politikos formuotojai turi:

- Visais sistemos lygmenimis paaiškinti, kad inkluzija suprantama kaip darbotvarkė, kuri gerina kokybę ir skatina teisingą požiūrį į visus mokinius sprendžiant visų pažeidžiamų grupių, prie kurių priskiriami ir vaikai, turintys negalią, žemus pasiekimų rodiklius. Visi švietimo politikos formuotojai turi prisiimti atsakomybę už **visus** mokinius.
- Įvertinti sistemoje egzistuojančius ryšius (t. y. tarp nacionalinės ir vietos politikos formuotojų, vietos švietimo įstaigų ir mokyklų vadovų, mokytojų, kitų specialistų, mokinių ir jų šeimų) ir stiprinti juos bendradarbiaujant ir plėtojant nuoseklią partnerystę tarp ministerijų ir vietos tarnybų. Tokie veiksmai turėtų praplėsti perspektyvas, padidinti tarpusavio supratimą ir plėtoti visos švietimo sistemos įtraukujį gebėjimą.
- Skatinti mokyklas priimti visus mokinius iš vietos bendruomenės, užtikrinant, kad vertinimo ir tikrinimo metodai ir kitos atskaitomybės priemonės atitinka įtraukiosios praktikos reikalavimus ir, suteikdamos naudingą informaciją, padeda toliau plėtoti visų mokinių aprūpinimą.

Pagalbos nepertraukiamumas

Politikos formuotojai turi:

- Pasinaudodami moksliniais tyrimais, tinklo kūrimu ir ryšiais su universitetais bei pirminio mokytojų rengimo įstaigomis, sukurti mokytojams, pagalbiniam personalui ir, visų pirma, mokyklų vadovams skirtą nepertraukiamos pagalbos mechanizmą, taip užtikrinant visoms grupėms tobulėjimo galimybes mokytis visą gyvenimą.
- Įtvirtinti specialiųjų mokyklų kaip išteklių funkciją, kuri padėtų stiprinti bendrojo ugdymo mokyklų gebėjimus ir gerinti pagalbą mokiniams. Būtina užtikrinti, kad išteklių centro darbuotojai turėtų ir nuolat tobulintų specialiąsias žinias ir įgūdžius, kad galėtų teikti pagalbą mokyklos darbuotojams (pavyzdžiui, konsultuodami ir bendradarbiaudami), taip pat pasiūlyti pasinaudoti specialistų tinklu, teikiančiu didesnę pagalbą mokiniams, pavyzdžiui, turintiems retai pasitaikančių sutrikimų.
- Kurti prieinamesnes mokymo programų ir vertinimo sistemas ir skatinti didesnę pedagogikos, mokyklos darbo organizavimo ir išteklių paskirstymo lankstumą, kad mokyklos galėtų dirbti naujoviškais būdais, įtvirtinant nepertraukiamą pagalbą mokiniams, o ne pritaikant juos prie esamos sistemos.

Daugiau informacijos galima rasti Įtraukiojo ugdymo aprūpinimo pagalbos priemonėmis organizavimo projekto interneto svetainėje <http://www.european-agency.org/agency-projects/organisation-of-provision>

LT

<http://www.european-agency.org/disclaimer>